

være nogen Tvivl om, at de af Hr. Giessing foreslaaede Anstalter, hvor en Farmaceut skulde præparere Medicin til Medlemmerne, maa siges at være Apotheker?

Den af Hr. Giessing anførte Justitsministerskrivelse af 13. Oktbr. 1875 tillader kun Lægerne paa Refsnæs Kyst-hospital at udlevere til Patienterne den Medicin, som de i større Beholdninger forskrev fra Kallundborg Apo-thek. Hvorledes det heraf skulde udledes, at Personer, der ikke ere Læger, kunne gaa Apotheket forbi og tilberede Medicin selv, er ikke godt at forstaa.

Højesteret har da ogsaa ved Dom af 27. Januar 1863 anvendt Straf paa en Tiltalt, der havde etableret en For-brugsforening af Medicin omtrent som af Hr. Giessing foreslaaet, og det udtales udtrykkelig i Dommen, at det ikke kan diskulpere Tiltalte, at han ikke har haft eller tilsigtet personlig Fordel, at det kun er Medlemmerne af en Forening, som han har forsynet med Medikamenter, og at det alene er paa Foreningens Vegne og som Medlem af denne, at han har indforskrevet og solgt Medicin.

A. Hindenburg,
Højesteretsadvokat.

III.

Replik.

[Paa de to foran aftrykte Indlæg har Hr. Grosserer Th. Giessing fremsendt et Svar, der af Hensyn til Pladsen her maa gjengives med nogle Forkortelser. — *Red.*]

. . . Som man vil erindre, gik min Artikel ud paa at bevise, at Medicin nu er for dyr og at vise, at det er muligt at gjøre den meget billigere. Disse Beviser er det, Hr. Hempel vil afkræfte, og han begynder i den Anled-

være nogen Tvivl om, at de af Hr. Giessing foreslaaede Anstalter, hvor en Farmaceut skulde præparere Medicin til Medlemmerne, maa siges at være Apotheker?

Den af Hr. Giessing anførte Justitsministerskrivelse af 13. Oktbr. 1875 tillader kun Lægerne paa Refsnæs Kyst-hospital at udlevere til Patienterne den Medicin, som de i større Beholdninger forskrev fra Kallundborg Apo-thek. Hvorledes det heraf skulde udledes, at Personer, der ikke ere Læger, kunne gaa Apotheket forbi og tilberede Medicin selv, er ikke godt at forstaa.

Højesteret har da ogsaa ved Dom af 27. Januar 1863 anvendt Straf paa en Tiltalt, der havde etableret en For-brugsforening af Medicin omtrent som af Hr. Giessing foreslaaet, og det udtales udtrykkelig i Dommen, at det ikke kan diskulpere Tiltalte, at han ikke har haft eller tilsigtet personlig Fordel, at det kun er Medlemmerne af en Forening, som han har forsynet med Medikamenter, og at det alene er paa Foreningens Vegne og som Medlem af denne, at han har indforskrevet og solgt Medicin.

A. Hindenburg,
Højesteretsadvokat.

III.

Replik.

[Paa de to foran aftrykte Indlæg har Hr. Grosserer Th. Giessing fremsendt et Svar, der af Hensyn til Pladsen her maa gjengives med nogle Forkortelser. — *Red.*]

. . . Som man vil erindre, gik min Artikel ud paa at bevise, at Medicin nu er for dyr og at vise, at det er muligt at gjøre den meget billigere. Disse Beviser er det, Hr. Hempel vil afkræfte, og han begynder i den Anled-

ning med at udtale, at han kan paavise mange Tilfælde, i hvilke Apothekerne maa arbejde uden Vederlag, hvad imidlertid godtgjøres paa andre Punkter ved at dette er for stort. Han paaviser imidlertid intet saadant Tilfælde, der jo heller ikke udelukker, hvad der netop er Hovedsagen, at Gjennemsnits-Fortjenesten er for stor, men opnaar ved sin Udtalelse kun at bevise, at den officielle Taxt maa være slet udarbejdet, siden den lader en Kjøber betale, hvad en anden faar. Ligesaa ringe Beviskraft forekommer det næste Bevis mig at have, som Hr. Hempel anfører, og som han antager er mig ubekjendt, skjønt det har staaet i Gud ved hvor mange Aviser. Bortset fra, at de 19 Recepter ere «udvalgte» af Folk, hvis Uinteresserethed man ikke kan forudsætte, saa mangle jo alle Oplysninger, der behøves for at skjønne, om en Sammenligning af Priserne har nogen Værdi. Allerede det, at de fremmede Farmakopoer stille andre og i visse Tilfælde strængere Fordringer til Lægemedlernes Kvalitet, er jo nok til at gjøre en Sammenligning illusorisk. Kommer hertil, at selvfølgelig hverken Skatter, Folkeløn, Husleje eller Livsvilkaar ere de samme, som hos os, samt endelig, at der i nogle af de Lande, hvor man har ladet Recepterne taxere, findes indtil 6, sex, Gange saa mange Apotheker, som der i Danmark findes paa det samme Indbyggerantal, vil man let se, at en Sammenligning er værdiløs, og at der af den kun kan drages de to Slutninger, at en dansk Apothekers Brutto-Fortjeneste er gennemsnitlig tre Gange saa stor som en engelsk Apothekers, og at et stort Apothekerantal ikke skaber en gavnlig Konkurrence, men kun forøger Priserne; Slutninger, der altsaa kun bekræfte mine Udtalelsers Rigtighed. Men selv om Forholdene vare ligesaa slemme i Udlandet som hos os, saa kan jeg ikke indse, at det er en akseptabel Undskyldning for et herskende Uvæsen, at det drives endnu værre i Udlandet.

Hr. H.s Anskuelse, at Landsbylæger stille større Krav til et Apotheks Alsidighed og derved fordyre dets Drift,

end en Institution som Kommunehospitalet, der foruden at være Hospital tillige kan betragtes som en Forsøgs- og Lærestanstalt, undser jeg mig næsten ved at imødegaa. Det samme gjælder hans Talen om Industririddere; jeg har selvfølgelig kun tænkt paa den hæderlige, alvorlige Industri...

Et af de Punkter, som jeg tror særlig har mishaget Hr. H., er, at det skulde være Besidderne af de smaa Landapotheker tilladt, at supplere deres Indtægt ved tillige at drive Kjøbmandshandel, og han vilde navnlig være kjed af en saadan, dersom den gik saa godt, at den indbragte Broderparten af Apothekerens Indtægt. Jeg kan ikke forstaa en saadan Antipathi. Hr. H. vil jo fra sin egen Egn vide, at det ikke forringer en Adelsmands Anseelse, at han befatter sig med Industridrift, hvorfor skulde saa en Apothekers Anseelse lide ved, at han drev Kjøbmandshandel? Dersom Farmaceuterne tro om dem selv, at de ikke forstaa dem paa Kjøbmandshandel, hvilken Beskedenhed jeg for Resten aldrig tidligere har bemærket — tvertimod! — saa vilde det jo netop være gavnligt for dem, om de i Løbet af deres Discipel- eller Medhjælpertid, kunde faa nogen Erfaring paa de Landapotheker, hvor Kjøbmandshandel drives. En saadan Færdighed vilde ogsaa befordre deres Haandkjøbsomsætning.

Hr. H. finder det urimeligt at sige, at Apothekerne have for stor Indflydelse i Sundhedskollegiet, da de kun ere de 2 af 11 Medlemmer. Det gjør jeg slet ikke. 2 Repræsentanter for 134 Sælgere forekommer mig dog at være en ganske fyldig Repræsentation, naar de to Millioner Kjøbere ere ganske udelukkede fra at gjøre deres Mening gjældende. Og hvilke Resultater kunne hine 2 Repræsentanter saa ikke med Stolthed pege paa! Ogsaa min Bemærkning, at den aarlige Visitats nu er en tom Formalitet; finder Hr. H. urimelig, ja han kalder den en komplet Fejltagelse! Jeg beder om Forlov til at gjentage den. Er den Undersøgelse ikke en tom Formalitet, som sker efter et forudgaaet, i Aviserne offentliggjort Varsel af en saadan Længde, at den

Apotheker der maatte anse det for raadeligst, har Tid nok til at fjerne eventuelle Mangler og tilvejebringe prøveholdige Varer? Dersom jeg meddelte, at jeg havde kjendt Drogueforretninger, der udlaante deres Kunder udsøgt smukke Varer og toge dem tilbage efter endt Visitats, vilde det saa være Vidnesbyrd nok?

Om den Forbrugsforening, jeg foreslaar, ytrer Hr. Hempel en, forøvrigt ikke nærmere motiveret Tvivl, om den er lovlig og om dens Oprettelse vil blive tilladt. Det vilde ganske vist være en stor Hindring for en saadan Forbrugsforenings Oprettelse, dersom denne var afhængig af Sundhedskollegiets Naade; men det er jo netop, hvad jeg mener at have bevist, at der ved dens Oprettelse hverken er Tale om Forbud eller Tilladelse; man anmelder hos Øvrigheden, at den er oprettet, og dermed er den Sag afgjort.

Jeg kommer nu til det, der er Hr. Hempels Alpha og Omega, den Paastand nemlig, at hvis mit Forslag gennemførtes, vilde det være til stor Skade for den farmaceutiske Stand. Denne Paastand er uklart udtrykt. Den Del af den nævnte Stand, som er i en tjenende Stilling og ikke har nær Udsigt til at opnaa personligt Privilegium, vilde ikke alene ikke lide Skade, men have Fordel af at mit Forslag gennemførtes. Den maatte ganske vist give Afkald paa den Udsigt, den nu har til at opnaa personligt Privilegium, men da denne Chance alligevel ikke er synderlig større end Udsigten til at opnaa en af de største Gevinster i Lotteriet, idet der behøves over 20 Aars Anciennitet og desuden maaske noget Mere, forekommer den mig at være en meget tynd Trøst og Opmuntring og et ringe Offer for Tilvejebringelsen af den Tilstand, jeg har foreslaaet, at alle Privilegier blive personlige Privilegier, følgelig meget hyppigere vakante end nu, og at enhver farmaceutisk Kandidat kan komme i en selvstændig Stilling d. v. s. blive Apotheker, naar han blot vil betale den Forpagtningsafgift af det paagjældende ledige Privilegium, det er værdt. Det vilde ganske vist ikke være saa fordelagtigt som nu, da det at faa et personligt Privi-

legium, naar det endelig opnaas, er det samme som at faa skjænket en Formue, navnlig naar Apotheket skal ligge i en Kjøbstad, men herpaa have Farmacevterne jo ikke noget mere berettiget Krav end hvilkesomhelst andre Statsborgere. De holde af at tale som om Tilgangen til Standen vilde ophøre og dennes Gjennemsnytdygtighed synke, dersom det bestaaende Forhold ikke bevares; der er dog en tilstrækkelig Tilgang og Dygtighed til Stede hos andre Stænder, hvis Studier i videnskabelig Grundighed og Kostbarhed nok kunne taale Sammenligning med Farmacevternes, uden at det har været nødvendigt at «trøste og opmuntre» dem med Garanti for Opnaaelsen af en Formue; men selv om Tilgangen skulde mindskes noget, tror jeg ikke, det vilde have anden Følge, end at Apothekerne bleve nødte til at forhøje den meget lave Løn, de nu byde deres Medhjælpere, og det kunde disse da ikke have noget imod . . .

Naar Hr. H. udtaler, at om det end er uheldigt, at der nu betales saa høje Kjøbesummer og Forpagtningsafgifter af de reelle Privilegier, saa er det dog ikke saa uheldigt, som at Staten efter mit Forslag skulde overdrage Privilegierne til de Farmacevter, der bød højest for Retten til at benytte dem, — saa formaar jeg ikke at se nogen Forskjel paa at forpagte af Private eller at forpagte af Staten, det skulde da være den, at Staten i Reglen ikke er saa nøjeregnende som de Private og overhovedet er en kulantere Fortolker af de aftalte Vilkaar end de Private.

Medens jeg saaledes ikke kan indrømme, at den Del af den farmaceutiske Stand, der er i tjenende Stilling eller ønsker at forpagte af Staten, vilde lide Skade ved mit Forslags Gjennemførelse, er jeg villig til at indrømme det Modsatte for den Dels Vedkommende, der allerede sidder inde med Privilegierne eller har saadanne i Forpagtning. Det har jeg imidlertid ikke overset. Tværtimod! Befolkningen kan ikke komme til sin Ret uden at der gjøres Indgreb i Apothekernes Interesser, men det er vel

at mærke ikke berettigede Interesser, Indgrebet vil ramme; Befolkningens Interesse staar over Apothekernes.

At Apothekerne sympathisere med det svenske System, ifølge hvilket Staten skulde indløse Privilegierne til deres nuværende Værdi forundrer mig aldeles ikke; men det vilde forbavse mig, om Rigsdagen ved at antage dette Forslag, vilde akceptere det Princip, at Staten skulde udløse dristige Spekulanter af deres Risikoer — og redde dem fra et Krach, som de have gjort, hvad de have kunnet, for at hidføre.

Efter at ovenstaaende Gjensvar til Hr. Apotheker Hempel var skrevet, erfarer jeg, at Apothekerforeningens juridiske Konsulent, Hr. Højesterets-Advokat, Dr. jur. A. Hindenburg bestrider Lovligheden af den Forbrugsforening, jeg foreslaar.

Da Hr. Hindenburg begynder med at indrømme, at Næringsloven ikke overskrides ved Oprettelsen af en saadan Forbrugsforening, tager jeg denne Indrømmelse til Indtægt af en Modstander, der er Avtoritet paa dette Omraade.

Hvad Medicinallovgivningen angaar, anfører Advokaten som Støtte for sine Udtalelser, at den af mig paaberaabte justitsministerielle Skrivelse af 13. Oktbr. 1875 kun tillader Lægerne paa Refsnæs Kysthospital at udlevere Medicin, som de forskrive fra Kallundborg Apothek; det er urigtigt, den gjør det stik Modsatte, idet den tillader dem at tage den fra hvilket som helst Apothek, altsaa ogsaa fra et, der er forbundet med en en-gros Drogueforretning*). Ikke heldigere er Citeringen af § 29 af Frdn. af 4. Decbr. 1672; her stopper nemlig Advokaten midt i en Sætning; nævnte Paragraf forbyder nemlig ikke Laboranten at præparere nogen Medicin i og for sig, men den forbyder ham at præparere den til «at sælge til andre»**),

---

*) Se Joh. Møller: «Den civile Medicinallovgivning etc.» p. 143.

**) Se P. H. Hansen: «Apothekerlovene i den danske Stat» p. 9.

hvilket er i Overensstemmelse med mine Udtalelser. Forøvrigt har hverken denne Paragraf eller samme Forordnings § 28 den ringeste Anvendelse paa det foreliggende Tilfælde, thi de handle begge om Personer, der kunne tænkes at gjøre sig en Forretning af at gaa Apothekerne i Næringen.

Tilbage bliver Hr. Hindenburgs sidste Bevis imod mig, Højesteretsdommen af 27. Januar 1863. Det er intet godt Tegn for dette Bevises Brugbarhed, at Hr. H. selv finder det Exempel, som blev domfældt, kun «omtrent» lignende, hvad jeg foreslaar. Det Ord «omtrent» har Hr. H. utvivlsomt kun yderst nødig anvendt, men det er uundværligt, naar han ikke vil foretrække at sige, hvad vistnok andre vilde, at der ikke er Spor af Lighed. Man sammenligne selv. Jeg foreslaar en Forening, som uden Betaling skal forsyne sine egne Medlemmer med den Medicin, de have Brug for; Dommen *) angaar derimod en Privatmand, der for Betaling har solgt Medikamenter til en Forenings Medlemmer; det er hvad Hr. Hindenburg finder et lignende Tilfælde! Havde den Domfældte, istedetfor selv at indfor-skrive Varerne, ladet Foreningen, han forsynede, som saadan udføre dette og overladt den selv at fordele dem, saa havde han staaet udenfor hele Sagen og havde ingen Dom faaet over sig.

Hr. Hindenburg siger endvidere, at Medicinallovgivningens Synspunkt væsenligst er at værne om Publikums, ikke om Apothekernes Interesse. Det vilde være rart, om det var saa, men desværre! det Modsatte er Tilfældet. Jeg vil ikke modsige, at Forordningen af 4. Decbr. 1672, paa hvilken Apothekervæsenet i Hovedsagen endnu hviler, da den udkom, var et meget tidssvarende Aktstykke, thi den eneste Maade, paa hvilken det da udbredte, mangeartede Kvaksalveri, kunde modarbejdes, var ved at beskytte Lægerne og de privilegerede Apothekere, og at det trods al Beskyttelse endda holdt haardt nok for disse at bestaa, fremgaar

*) Se «Højesteretstidende» 6. Aargang p. 762—63.

af, at det i det første Aarhundrede efter Forordningens Emanation ingenlunde hørte til Sjældenhederne, at Apothekerne gik fallit, ja at meddelte Privilegier ikke bleve benyttede. Men den Beskyttelse, som engang var nødvendig, har for Snese af Aar siden ophørt at være det og nu virker Forordningen som en unaturlig Protektion for Apothekerne og som en stor Gene for alle andre. Næringsloven af 29. Decbr. 1857 søgte ved sin § 46 at bøde paa dette Forhold, men den lovgivende Magt var ikke forsigtig. Dersom den havde villet have sin Tanke gennemført, burde den have gjort det selv, istedetfor at overlade Administrationen nærmere at bestemme Rækkevidden af nævnte Paragraf, hvoraf Følgen blev den kgl. Anordning af 12. Juli 1862 samt Justitsministeriets Bekjendtgj. af samme Dato*), der fuldstændig illudere Lovens Mening og gjorde ethvert Haab om en Forandring til det bedre til Skamme.

Jeg kan ikke fatte, hvorfor Hr. Hindenburg tror, at «min» Forening, som han holder af at kalde den foreslaaede Forbrugsforening, skulde være saa dum at udsætte sig for Chikanerier og at give sine Modstandere noget at hænge deres Hat paa. Den vil sikre sig sin Tilværelsesret ved at byde Publikum og Sundhedsautoriteterne større Garantier for en forsigtig Udlevering af de sundhedsfarlige Stoffer end Apothekerne kunne. Det er allerede en betydelig Garanti, at den ikke som disse af Pengefordel kan fristes til at overtræde Lovene, thi den vil jo fordele Varerne uden Fortjeneste. Den vil kun tage Farmaceuter og kun dygtige Farmaceuter i sin Tjeneste, hvorfor skulde den andet? Apothekerne have jo ved at lønne deres Medhjælpere knapt sørget for, at de ere meget nøjsomme; men desuden vil Foreningen gjerne bibringe sine Medlemmer den Tryghed, som kun vil opstaa, naar de vide, at deres Medicin tilberedes af Folk med den samme Uddannelse som Apothekernes og deres Medhjælperes. Sundhedsautoriteterne ville ikke forgjæves søge efter en lille Lovparagraf, der

---

*) Begge reviderede henholdsvis 22. og 23. Maj 1871.

berettiger dem til at foretage en lige saa indgaaende Visitats, som de nu udøve mod Apothekerne, men skulde de lede forgjæves, skal jeg gjerne hjælpe dem. Naar Visitatorerne indfinde sig, ville de, selv om de komme uventede, blive modtagne med udsøgt Artighed, thi Foreningen vil vide at vurdere den Reklame højt, der kan gjøres med Visitorernes Attest for at have fundet alt mønsterværdigt. Foreningen vil kun fordele Medicinen blandt sine Medlemmer mod Recept, udstedt af en autoriseret Læge og det baade fordi den, som jeg har foreslaaet, skal udlevere dem uden Betaling (o: for Medlemskontingentet) og altsaa ikke vil udsætte sig for Pengetab ved at udlevere andet eller mere end Lægerne ved at udstede Recepter bevise at Medlemmerne behøve og fordi den ikke vil risikere sin Tilværelsesret ved at overtræde Lovene. Foreningen vil aldrig til Medlem faa nogen Kvaksalver som saadan, for det første fordi disse Herrer eller Damer mig bekjendt ikke tillade sig den Luxus at benytte autoriserede Læger til at skrive deres Rekvisitioner o: Recepter, og uden saadanne vilde «min» Forening jo intet udlevere dem; for det andet benytte de ikke heroiske, men af Frygt for Straffeloven netop uskadelige, ja uvirksomme Midler, hvad næsten enhver Dom over dem udviser; og disse kunne de jo faa paa ethvert Apothek, hvor de nok ville vedblive at søge og det saa meget hellere, som de der som gode Kunder faa Rabat og finde en elskværdig Imødekommen, hvad en nørrejydsk Læge med berettiget Indignation for faa Aar siden paaviste i «Ugeskrift for Læger». Skulde Kvaksalverne imidlertid ønske heroiske Midler og ikke kunne faa dem paa anden Maade, hvad skulde saa forhindre dem i at indføre dem fra Udlandet? Det er den nemmeste Sag af Verden. Dersom Hr. Hindenburg skulde ønske at vide hvorledes, skal jeg gjerne privat være til hans Tjeneste, da jeg finder det uforment at give den Slags Vejledning offentlig, men jeg haaber, han vil tillade mig at fastslaa, at Kvaksalverne, som vi begge afsky, efter Oprettelsen af «min» Forening ikke ere mere ovenpaa, end de vare forud.

Hr. Hindenburg ønsker, at jeg skal indrømme, at den foreslaaede Forbrugsforening kun kan kaldes et Apothek. Saa tjenstvillig jeg end ellers er, beklager jeg dog, ikke at kunne være med til at omdøbe Begreberne; ved et Apothek forstaar jeg — ligesom Lovgivningen — et Sted, hvor **Enhver** kan **kjøre** sin Medicin, og dette Begreb passer ikke paa en Forbrugsforening, i hvilken ikke Enhver kan faa Medicin og slet Ingen kan kjøre den.

Th. Giessing.
